

Cauza C-634/22**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

10 octombrie 2022

Instanța de trimitere:

Sofiyski gradski sad (Bulgaria)

Data deciziei de trimitere:

28 septembrie 2022

Parchetul:

Sofiyska gradska prokuratura

Inculpați în procedura penală:

OT

PG

CR

VT

MD

Obiectul procedurii principale

Cererea de decizie preliminară este formulată de un complet de judecată (denumit în continuare „completul de trimitere”), care, în calitate de parte a Spetsializiran nakazatelen sad (Tribunalul Penal Specializat, denumit în continuare „SNS”), a început judecarea unei cauze penale, iar după desființarea instanței judecătorești menționate, începând cu 28 iulie 2022, a continuat să judece această cauză penală în calitate de parte a Sofiyski gradski sad (Tribunalul Orașului Sofia).

Procedura penală a fost inițiată în anul 2018, împotriva a cinci persoane acuzate de implicare într-un grup infracțional organizat angajat în săvârșirea de infracțiuni accesorii în sensul articolului 213a din Nakazatelen kodeks (Codul penal,

Bulgaria) (șantaj), unele dintre aceste persoane fiind acuzate și de acte de șantaj concrete împotriva persoanelor vătămate.

În timp ce cauza se afla pe rol, a început dezbateri publică asupra proiectului de lege de modificare și completare a Zakona za sadebnata vlast (Legea privind organizarea judiciară), care prevede desființarea SNS (denumit în continuare „proiectul de lege”).

În cadrul acestei dezbateri publice, la 25 februarie 2022, a fost convocată o reuniune a Grazhdanski savet kam Visshia sadeben savet (Consiliul Cetățenilor de pe lângă Consiliul Judiciar Suprem), la care au participat, în special, președintele completului de trimitere (în calitate de președinte al SNS) și avocatul care îl reprezenta pe inculpatul OT (în calitate de reprezentant al unei organizații neguvernamentale).

În cadrul acestei ședințe, avocatul lui OT a susținut desființarea SNS și a declarat că este de acord cu motivele proiectului de lege. Unul dintre acele motive este, mai concret, acela că prin desființarea SNS s-ar garanta principiul constituțional al independenței justiției și protecția drepturilor constituționale ale cetățenilor.

În cursul procedurii penale, avocatul lui OT nu a recuzat completul de trimitere. Nici acesta din urmă nu identifică motive subiective de recuzare. Cu toate acestea, având în vedere faptul că motivele de recuzare trebuie să fie apreciate pe baza unei abordări obiective, completul de trimitere constată că declarația avocatului lui OT menționată ridică îndoieli întemeiate cu privire la existența unor garanții proprii și obiective de independență și imparțialitate a SNS.

Obiectul trimiterii preliminare

Completul de trimitere urmărește să se stabilească dacă procedura și motivele invocate pentru adoptarea legii privind desființarea SNS sunt admisibile din perspectiva dreptului Uniunii, dacă acestea aduc atingere independenței judecătorilor SNS și, în cazul unui răspuns afirmativ, dacă aceștia din urmă trebuie să continue să judece.

Completul de trimitere consideră că cererea de decizie preliminară este admisibilă, întrucât există o cauză pendinte în fața sa și este chemat să se pronunțe în această procedură printr-o decizie cu caracter jurisdicțional. Răspunsul Curții la întrebările preliminare este necesar completului de trimitere pentru ca, atât în cadrul prezentei proceduri penale, cât și în celelalte cauze pe care, conform legii, trebuie să le finalizeze, să poată proceda la examinarea obligatorie a aspectului dacă trebuie să se pronunțe pe fond, să adopte un act procedural sau să se abțină pentru lipsă de imparțialitate.

Întrebările preliminare

1) Articolul 2, articolul 6 alineatele (1) și (3), precum și articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE coroborat cu articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene trebuie interpretate în sensul că se aduce atingere independenței unei instanțe judecătorești care este desființată prin modificarea adoptată a *Zakon za sadebnata vlast* (Legea privind organizarea judiciară, [publicată în] DV nr. 32 din 26 aprilie 2022, cu efect de la 27 iulie 2022), în condițiile în care judecătorii trebuie să continue să judece cauzele care le-au fost atribuite până la acest moment și chiar ulterior, cauzele în care au avut loc deja ședințe preliminare, în condițiile în care desființarea instanței este motivată prin împrejurarea că astfel se ține seama de principiul constituțional al independenței puterii judiciare și de protecția drepturilor constituționale ale cetățenilor, dar nu se precizează în mod corespunzător care sunt faptele care conduc la concluzia încălcării acestor principii[?]

2) Dispozițiile de drept al Uniunii menționate anterior trebuie interpretate în sensul că se opun unor dispoziții naționale precum cele din Legea de modificare și completare a Legii privind organizarea judiciară ([publicată în] DV nr. 32 din 26 aprilie 2022), care conduc la desființarea completă a unei autorități autonome a puterii judiciare din Bulgaria (a Tribunalului Penal Specializat) pentru motivele invocate și la reafectarea judecătorilor (inclusiv a judecătorului completului sesizat cu cauza penală concretă) de la această instanță la diferite alte instanțe, dar obligă acești judecători să continue să judece cauzele deja pendinte și începute la instanța desființată?

3) În cazul unui răspuns afirmativ și având în vedere, de asemenea, supremația dreptului Uniunii, ce acte procedurale ar trebui să fie întreprinse de către magistrații instanțelor desființate în cauzele instituției desființate (pe care sunt obligați prin lege să le finalizeze), având în vedere de asemenea obligația lor de a examina cu exactitate dacă se abțin în aceste cauze pentru lipsă de imparțialitate? Ce consecințe ar avea acest lucru în ceea ce privește deciziile procedurale ale instanței judecătorești desființate, în cauzele care trebuie să fie finalizate și pentru actele juridice finale adoptate în aceste cauze?

Legislația și jurisprudența Uniunii invocate

Tratatul privind Uniunea Europeană, articolul 2, articolul 6 alineatele (1) și (3) și articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf;

Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, articolul 47;

Regulamentul 2020/2092 [(UE, Euratom)] al Parlamentului European și al Consiliului din 16 decembrie 2020 privind un regim general de condiționalitate pentru protecția bugetului Uniunii, considerentele (9) și (10) și articolul 2;

Hotărârea din 19 septembrie 2006, Wilson (C-506/04, EU:C:2006:587);

Hotărârea din 26 ianuarie 2010, Transportes Urbanos y Servicios Generales (C-118/08, EU:C:2010:39);

Hotărârea din 17 iulie 2014, Torresi (C-58/13 și C-59/13, EU:C:2014:2088);

Hotărârea din 9 octombrie 2014, TDC (C-222/13, EU:C:2014:2265);

Hotărârea din 6 octombrie 2015, Consorci Sanitari del Maresme (C-203/14, EU:C:2015:664);

Hotărârea din 20 aprilie 2021, Repubblica (C-896/19, EU:C:2021:311);

Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393);

Hotărârea din 6 octombrie 2021, W.Ž. (Camera de control extraordinar și cauze publice a Curții Supreme de Justiție – Numire) (C-487/19, EU:C:2021:798).

Dispoziții din Convenția europeană pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului

Convenția europeană pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, articolele 6 și 13;

Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului [denumită în continuare „Curtea EDO”] din 1 decembrie 2020 în cauza Ástráðsson împotriva Islandei, CE:ECHR:2020:1201JUD002637418;

Hotărârea Curții EDO din 9 martie 2021 în cauza Bilgen împotriva Turciei, CE:ECHR:2021:0309JUD000157107.

Dispozițiile naționale invocate

Constituția Republicii Bulgaria, articolul 119, articolul 129 alineatele (1) și (3) și articolul 130a;

Zakon za sadebnata vlast (Legea privind organizarea judiciară), articolul 30 alineatul (1), alineatul (2) punctele 8 și 20, alineatul (3), alineatul (4) și alineatul (5) punctele 1, 4, 5, 6, 7, 12 și 13, articolul 161 alineatele (1) și (2), articolul 165 alineatele (1) și (2) și (3) și articolul 194;

Zakon za izmenenie i dopalnenie na Zakona za sadebnata vlast (Legea de modificare și completare a Legii privind organizarea judiciară, DV nr. 32 din 26

aprilie 2022, în vigoare de la 28 iulie 2022), articolele 44, 49, 50, 51, 52, 53, 59 și 67 din dispozițiile tranzitorii și finale;

Nakazatelen kodeks (Codul penal), articolul 213a;

Nakazatelno-protsesualen kodeks (Codul de procedură penală), articolele 29, 31, 485 și 486.

Prezentare succintă a situației de fapt și a procedurii

- 1 Procedura penală a fost inițiată printr-un rechizitoriu depus la SNS împotriva a cinci persoane, prin care acestea erau acuzate de participare la un grup infracțional organizat în vederea săvârșirii de infracțiuni secundare în sensul articolului 213a din Nakazatelen kodek (Codul penal, Bulgaria) (șantaj).
- 2 OT este unul dintre inculpați. El este acuzat că a participat, în Bulgaria, la grupul infracțional organizat de la o dată necunoscută cu precizie de la începutul lunii decembrie 2016 până la 14 noiembrie 2018. Pentru această infracțiune este prevăzută o pedeapsă cu închisoarea de peste trei ani.
- 3 În cursul urmăririi penale, la 16 noiembrie 2018, împotriva lui OT a fost dispusă măsura coercitivă a arestului preventiv. Prin decizia Apelativen spetsializiran sad (Curtea de Apel Penală Specializată) din 2 aprilie 2019, măsura coercitivă a arestului preventiv a fost convertită în arest la domiciliu.
- 4 Prin decizia Apelativen spetsializiran sad (Curtea de Apel Penală Specializată) din 5 august 2019, măsura coercitivă a arestului la domiciliu, adoptată împotriva lui OT, a fost convertită în plata unei cauțiuni în cuantum de 20 000 de leva [BGN].
- 5 Prin decizia completului de trimitere din 28 ianuarie 2020, măsura coercitivă a fost redusă de la 20 000 de leva la 10 000 de leva, iar prin decizia din 28 iunie 2021 la 2 000 de leva.
- 6 La 12 iulie 2019, procedura penală a devenit pendinte la SNS, fiind atribuită unui judecător raportor. La 26 noiembrie 2019, aceasta a fost transferată unui alt judecător raportor, întrucât judecătorul raportor desemnat inițial a fost detașat la o altă instanță.
- 7 La 28 noiembrie 2019, al doilea judecător raportor s-a abținut pentru relații cu una din părțile la procedură. La aceeași dată, procedura a fost transferată judecătorului raportor, care este totodată președintele completului de trimitere.
- 8 La 28 ianuarie 2020, completul de trimitere a desfășurat o ședință preliminară publică.
- 9 În ședința publică de judecată din 11 martie 2020, nu a fost deschis procesul principal din cauza absenței părții civile [la procedura penală] pentru motive importante (de sănătate).

- 10 Următoarea ședință publică de judecată, programată pentru 7 mai 2020, a fost amânată pentru 2 iunie 2020 ca urmare a anulării ședințelor publice de judecată ale instanțelor bulgare în urma recomandărilor Vissh sadeben savet (Consiliul Judiciar Suprem), având în vedere situația epidemică și rata de infectare cu Covid 19.
- 11 În ședința publică de judecată din 2 iunie 2020, a fost deschis procesul principal și s-a început efectuarea activităților de cercetare judecătorească.
- 12 Până în prezent au avut loc douăsprezece ședințe publice de judecată, în șase dintre acestea au avut loc audieri de martori, iar în celelalte șase procedura nu a avansat, deoarece nu erau îndeplinite cerințele procedurale.
- 13 Ședința de judecată programată pentru 26 octombrie 2020 a fost amânată din cauza absenței lui OT pentru motive importante (de sănătate).
- 14 Ședința de judecată programată pentru 21 aprilie 2021 a fost amânată, deoarece a lipsit consimțământul părților pentru audierea online, prin videoconferință, a martorilor convocați în vederea efectuării activităților de cercetare judecătorească.
- 15 Ședința de judecată programată pentru 15 octombrie 2021 a fost amânată din cauza absenței lui OT pentru motive importante (de sănătate).
- 16 Ședința de judecată programată pentru 3 noiembrie 2021 a fost amânată din cauza absenței apărătorului unui alt inculpat.
- 17 Ședința de judecată programată pentru 18 martie 2022 a fost amânată din cauza absenței unui alt inculpat pentru motive de boală.
- 18 Ședința de judecată programată pentru 27 mai 2022 a fost amânată din cauza absenței apărătorului unui inculpat.
- 19 Pe parcursul întregii proceduri judiciare, niciuna dintre părți nu a recuzat completul de trimitere, pe președintele său sau pe judecătorii neprofesioniști.

Principalele argumente ale părților din litigiul principal

- 20 Cu ocazia dezbaterii proiectului de lege în ședința Consiliului Cetățenilor de pe lângă Consiliul Judiciar Suprem, la 25 februarie 2022, avocatul lui OT a afirmat public că desființarea SNS era „un prim pas către desfășurarea unei proceduri echitabile și rapide pentru cetățeni, judecători și procurori și apărători”. Ca urmare a acestei afirmații a apărătorului lui OT, completul de trimitere se aștepta ca, după adoptarea proiectului de lege, să fie depusă o cerere motivată de recuzare; cu toate acestea, acest lucru nu s-a întâmplat.
- 21 În sprijinul acestei afirmații, avocatul lui OT a invocat experiențe personale din cauzele penale în care a reprezentat inculpați în fața SNS și a ridicat o serie de plângeri, în special: corelarea automată de persoane în scopul investigațiilor SNS

împotriva lor; aplicarea unor pedepse cu un quantum mai redus pentru infracțiuni cu un quantum al pedepsei ridicat; durata lungă a arestului preventiv; utilizarea acestei perioade lungi de arest preventiv ca mijloc de presiune pentru a încheia un acord [cu parchetul]; un număr mare de autorizații pentru utilizarea unor metode speciale de cercetare judecătorească care depășesc interesul public; măsuri insuficiente de protecție a martorilor; desfășurarea de ședințe de judecată pentru infracțiuni cu un quantum al pedepsei ridicat, deși inculpații sau reprezentanții acestora în cadrul procesului sunt împiedicați în mod obiectiv să participe.

- 22 Din acestea, avocatul lui OT a concluzionat că SNS, în calitate de autoritate judiciară autonomă, nu era un garant al unui proces echitabil și că nu era necesar să se grupeze anumite proceduri în cadrul unei instanțe specializate, întrucât judecătorii instanțelor regionale și ai Sofiyski gradski sad (Tribunalul Orașului Sofia) erau suficient de bine pregătiți să se ocupe și de aceste proceduri.
- 23 Potrivit completului de trimitere, desființarea SNS, în modul în care a fost efectuată și pentru motivele invocate, este contrară statului de drept, încalcă independența acestei autorități judiciare și separația puterilor și reprezintă o formă de presiune din partea puterii legislative și a puterii executive.
- 24 Completul de trimitere consideră că acuzațiile aduse SNS, potrivit cărora existența și funcționarea sa încalcă principiile independenței sistemului judiciar și protecției drepturilor cetățenilor, nu sunt susținute de niciun fapt concret. A fost ignorată o gamă largă de argumente legate de activitatea reală și de rezultatele SNS și au fost respinse toate solicitările de prezentare a unui raport de expertiză care să fie supus dezbaterii publice. Procedura legislativă s-a desfășurat într-un regim de urgență extraordinară, cu termene scurte pentru dezbaterea publică și pe baza unei evaluări doar parțiale și provizorii a eficienței sale. În opinia completului de trimitere, acest lucru ridică îndoieli cu privire la faptul că desființarea SNS se datorează criticilor aduse jurisprudenței sale și că, prin urmare, prin măsuri aparent legale, se exercită o presiune mare asupra independenței SNS.
- 25 În timpul dezbaterii proiectului de lege, mai precis în timpul sesiunii Narodno Sabranie (Adunarea Națională) din 14 aprilie 2022, au fost exprimate un număr mare de aprecieri nefondate, ofensatoare, care, potrivit instanței de trimitere, aduc atingere reputației SNS ca autoritate judiciară și judecătorilor săi. Conform jurisprudenței Curții EDO, încrederea continuă a subiecților de drept în instanțele judecătorești constituie temeiul pentru îndeplinirea cerințelor de independență și imparțialitate a instanței judecătorești.
- 26 Întrucât dezbaterea proiectului de lege a fost desfășurată în mod public, părțile și martorii din cadrul procedurilor SNS cunosc motivele invocate pentru desființarea acestuia și aprecierile activității sale. Ca urmare, ar putea ajunge la concluzia că toate cauzele încheiate și aflate pe rolul SNS sunt judecate de o autoritate judiciară căreia legiuitorul îi refuză în mod oficial, prin motivele invocate și prin evaluarea eficienței proiectului de lege, statutul de instanță judecătorească independentă și de garant al drepturilor cetățenilor. Potrivit completului de trimitere, aceasta

conduce la incertitudine juridică și îi pune pe judecătorii SNS într-o poziție în care independența și imparțialitatea lor pot fi puse la îndoială în orice moment până la încheierea definitivă a procedurii și pot constitui un motiv de revizuire a procedurilor încheiate.

Prezentare succintă a motivelor trimiterii preliminare

- 27 În conformitate cu Constituția Republicii Bulgaria, jurisdicția este exercitată de Varhoven kasatsionen sad (Curtea Supremă de Casație), de Varhoven administrativen sad (Curtea Administrativă Supremă), de instanțele de apel, regionale, militare și raionale. În plus, prin lege pot fi înființate instanțe specializate, dar nu sunt permise instanțe extraordinare.
- 28 Instanțele specializate din Bulgaria au fost înființate în anul 2011. Inițial, le-au fost încredințate cazuri de infracțiuni săvârșite de grupuri infracționale organizate. În anul 2015, competența lor a fost extinsă la cazuri de infracțiuni împotriva Republicii, iar în anul 2017 la cazuri de delikte de corupție împotriva anumitor categorii de persoane – persoane aflate în funcții publice de nivel înalt.
- 29 Modalitatea de numire a judecătorilor la instanțele specializate este aceeași cu cea de numire a judecătorilor la celelalte instanțe. Toți sunt numiți în urma unor proceduri de candidatură și de selecție similare cu cele pentru ceilalți judecători și procurori din țară și au același statut. Garanțiile în privința independenței judecătorilor de la instanțele specializate sunt aceleași ca și în privința celorlalți judecători și procurori.
- 30 Konstitutsionen sad (Curtea Constituțională) s-a pronunțat de două ori (prin Hotărârea nr. 10 din 15 noiembrie 2011 și prin Hotărârea nr. 6 din 27 martie 2018) cu privire la compatibilitatea instanțelor specializate cu Constituția bulgară. Aceste hotărâri resping afirmația potrivit căreia instanțele penale specializate sunt instanțe extraordinare. În cuprinsul acestora se arată că, în conformitate cu normele de drept comun, judecătorii sunt numiți, mutați, promovați și revocați potrivit aceluiași reguli ca și judecătorii celorlalte instanțe judecătorești. Totodată, în cuprinsul acestora se respinge teza potrivit căreia instanța judecătorească este o instanță judecătorească extraordinară datorită specializării în funcție de subiect și obiect.
- 31 La 26 aprilie 2022, a fost adoptată Zakon za izmenenie i dopalnenie na zakona za sadebnata vlast (Legea de modificare și completare a Legii privind organizarea judiciară). Aceasta prevede că instanțele penale specializate (Tribunalul de primă instanță și Curtea de Apel) și parchetele de pe lângă acestea vor fi desființate la 28 iulie 2022. Competența pentru cauzele aflate pe rolul acestora la momentul respectiv se modifică în sensul că Sofiyski gradski sad (Tribunalul Orașului Sofia) devine succesorul de drept al Spetsializiran nakazatelen sad (Tribunalul Penal Specializat), iar Sofiyski apelativen sad (Curtea de Apel din Sofia) devine succesoarea de drept a Apelativen spetsializiran nakazatelen sad (Curtea de Apel Penală Specializată).

- 32 Legea prevede că, [în perioada] de la publicarea sa și până la data menționată de desființare a instanțelor penale specializate, acestea din urmă trebuie să continue să examineze cauze noi și să le judece pe cele deja inițiate. Cauzele în care a avut loc o ședință preliminară trebuie să fie încheiate de instanța în fața căreia sunt pendinte și nu pot fi reluate. În acest scop, legea prevede înscrierea cauzelor pe rolul Sofiyski gradski sad (Tribunalul Orașului Sofia), respectiv pe rolul Sofiyski apelativen sad (Curtea de Apel din Sofia), modificarea mandatelor judecătorilor neprofesioniști care participă la activitatea desfășurată în cadrul acestora, care ulterior vor fi considerați judecători neprofesioniști la Sofiyski gradski sad, și detașarea judecătorilor care au fost renumiți la Sofiyski gradski sad sau la Sofiyski apelativen sad pentru a încheia aceste [cauze].
- 33 Legea obligă Consiliul Judiciar Suprem să renumească judecătorii și procurorii fără o procedură de candidatură, cu anumite limitări (o cotă) privind numărul judecătorilor vizați care pot fi numiți la aceeași instanță. Acest regim intră în vigoare odată cu publicarea legii și derogă de la regimul general privind renumirea judecătorilor cu ocazia desființării sau restrângerii unei instanțe. Legea obligă Consiliul Judiciar Suprem să renumească judecătorii și procurorii până la 10 iunie 2022 cu efect provizoriu (calea de atac introdusă împotriva acestor decizii nu are efect suspensiv).
- 34 Procurorul general a contestat dispozițiile menționate la Konstitutsionen sad (Curtea Constituțională), după care Consiliul Judiciar Suprem a suspendat procedura de renumire a judecătorilor din cadrul instanțelor penale specializate. Prin Hotărârea nr. 7 din 14 iulie 2022, Konstitutsionen sad (Curtea Constituțională) a decis că dispozițiile menționate sunt neconstituționale, întrucât încalcă principiul separației puterilor și aduc atingere independenței judecătorilor. În urma acestei hotărâri, procedurile de renumire a judecătorilor instanțelor penale specializate au fost reluate conform regulilor generale.